

4. 10. 2011

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Může neznámý pachatel dostat právnickou osobu na lavici obžalovaných?

V Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky byla v uplynulých dnech třetím čtením ukončena část legislativního procesu, týkající se vládního návrhu o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Návrh byl s několika pozměňovacími návrhy přijat a lze očekávat, že s žádnými zásadními problémy se ani při projednávání v Senátu nesetká. Vše tedy směřuje k tomu, že tato nová trestní norma nabude podle původního předpokladu účinnosti již od 1. ledna příštího roku.

DÁŇA, PERGL & PARTNEŘI

Advokátní kancelář

Přijetí návrhu v Poslanecké sněmovně připoutalo pozornost médií, ale zejména by mělo připoutat pozornost všech obchodních firem tak aby věděly, co je může všechno v blízké budoucnosti potkat a jak vlastně mají v praxi na nová rizika reagovat. Možných témat pro komentáře je určitě mnoho - co je v návrhu navíc a co v něm chybí, zda mohou či nemohou být postihovány politické strany, jaké následky mohou v případě postihu právnické osoby nastat pro akcionáře, zaměstnance a věřitele, apod.

Některé komentáře vyjadřují obavu z možnosti zneužití nového zákona jako prostředku konkurenčního boje. Je třeba připustit, že trestní oznámení jsou v České republice oblíbeným způsobem řešení a je pravda, že trestný čin křivého obvinění se v seznamu trestných činů právnických osob nevyskytuje. Způsob vedení útoku trestním oznámením, motivovaným výlučně snahou jinou firmu ve vhodné chvíli poškodit, zde bohužel lákavý i možný samozřejmě je. Bude proto hodně záležet na tom, zda orgány činné v trestním řízení a soudy budou či nebudou schopny objektivního posuzování té či oné konkrétní situace tak, aby svojí podstatou pouze šikanozní trestní oznámení vždy a včas dokázaly eliminovat. Rozsáhlá školicí činnost v resortech ministerstev vnitra a spravedlnosti, a to samozřejmě ohledně celého obsahu nového zákona, proto bude určitě namístě.

Jestliže se zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim nemá stát - kromě jeho předpokládaného pozitivního působení na kultivaci podnikatelského prostředí v České republice - také možným nástrojem vyřizování účtů, neměl by obsahovat ustanovení, které se k takovému zneužití nabízí nejvíce. Co je tím míněno? Neznámý pachatel.

Právnická osoba bude vždy pachatel pouze druhotný a odvozený. Prvotní musí být vždy jednání konkrétní fyzické osoby nebo osob. Takové subjekty musí navíc splňovat jasně daná formální hlediska k tomu, aby bylo vůbec možné jejich trestný čin právnické osobě „přičíst“.

Pro připomenutí citace příslušné části znění návrhu :

Trestní odpovědnost právnické osoby

(1) Trestným činem spáchaným právnickou osobou je protiprávní čin spáchaný jejím jménem nebo v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti, jednal-li tak

a) statutární orgán nebo člen statutárního orgánu, anebo jiná osoba, která je oprávněna jménem nebo za právnickou osobu jednat,

b) ten, kdo u této právnické osoby vykonává řídicí nebo kontrolní činnost, i když není osobou uvedenou v písmenu a),

c) ten, kdo vykonává rozhodující vliv na řízení této právnické osoby, jestliže jeho jednání bylo alespoň jednou z podmínek vzniku následku zakládajícího trestní odpovědnost právnické osoby, nebo

d) zaměstnanec nebo osoba v obdobném postavení (dále jen „zaměstnanec“) při plnění pracovních úkolů, i když není osobou uvedenou v písmenech a) až c), jestliže jí ho lze přičítat podle odstavce 2.

(2) Právnické osobě lze přičítat spáchání trestného činu uvedeného v § 7, jestliže byl spáchán

a) jednáním orgánů nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c), nebo

b) zaměstnancem uvedeným v odstavci 1 písm. d) na podkladě rozhodnutí, schválení nebo pokynu orgánů právnické osoby nebo osob uvedených v odstavci 1 písm. a) až c) anebo proto, že orgány právnické osoby nebo osoby uvedené v odstavci 1 písm. a) až c) neprovedly taková opatření, která měly provést podle jiného právního předpisu nebo která po nich lze spravedlivě požadovat, zejména neprovedly povinnou nebo potřebnou kontrolu nad činností zaměstnanců nebo jiných osob, jimž jsou nadřizeny, anebo neučinily nezbytná opatření k zamezení nebo odvrácení následků spáchaného trestného činu.“

Pro úplnost je třeba nutně ocitovat také další část návrhu :

„(3) Trestní odpovědnosti právnické osoby nebrání, nepodaří-li se zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala způsobem uvedeným v odstavcích 1 a 2.“

I pokud konkrétní fyzický pachatel nebude znám, norma nepochybně předpokládá věrohodné zjištění existence konkrétního skutku, který má povahu některého z “přičitatelných” trestných činů. Právě existence neznámého fyzického pachatele zde však může situaci zásadně změnit v neprospěch právnické osoby.

Celá tato konstrukce při představě její praktické realizace vzbuzuje pochybnosti. Samozřejmě že u některých trestných činů nelze (vzhledem k jejich povaze) „výskyt“ neznámého pachatele předpokládat - viz například trestný čin krivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku. Naopak u některých je to možné velmi snadno - typicky pokud se jedná o trestné činy proti životnímu prostředí. Možných problémů se potom nabízí hned několik.

Nemusí být vždy možné zjistit charakter vztahu neznámého fyzického pachatele k právnické osobě a tím ani motiv jeho jednání. Takovým motivem může být i sabotáž, provedená s jasným cílem právnickou osobou poškodit právě tím, že se jí přivodí trestní stíhání.

Nemusí být zřejmé ani to, na základě čeho vlastně budou orgány činné v trestním řízení usuzovat, že takový neznámý pachatel vůbec splňuje ona formální a podle zákona přímo nezbytná kritéria své pozice v rámci činnosti právnické osoby.

Konečně tím může být právnické osobě zcela znemožněno, aby mohla uplatňovat svoji logickou obhajobu týkající se toho, jaká preventivní opatření ve své činnosti vůči konkrétnímu fyzickému pachateli trestného činu uplatňovala.

Uvažovat lze o tom, že by právnická osoba mohla být postižena za nedbalostní jednání spočívající v tom, že spáchání trestného činu neznámým pachatelem vůbec umožnila. Zde by však šlo o jiný trestný čin než který tento pachatel spáchal a žádný takový v seznamu “přičitatelných” trestných činů uveden není.

Určitě není pro žádnou obchodní firmu příjemná představa pachatele, který tajně překonává oplocení jejího areálu a vypouští zde jedovaté látky. Určitě pro ni není příjemná ani představa přímočaře uvažujícího policisty, který jí následně odpovědnost za příslušný trestný čin proti životnímu prostředí bez dalšího jednoduše “přičte”. Podobných hraničních případů by se určitě našlo víc.

Existence “neznámého pachatele” má v uvedené normě zřejmě svůj smysl pouze v jediném případě, který měl snad i samotný zákonodárce na mysli. A to tehdy, jestliže orgány činné v trestním řízení budou posuzovat rozhodování kolektivního orgánu právnické osoby bez možnosti zjistit, jak zde kdo hlasoval.

Pokud tomu tak skutečně je, bylo by vhodné tuto jedinou logickou variantu v zákoně vyjádřit. Jinak se patrně těžko zabrání absurdním situacím a zbytečným problémům, kterých v souvislosti s jeho aplikací bude v trestněprávní praxi zřejmě dost i tak.

JUDr. Jan Vidrna
advokát

[Advokátní kancelář Dáňa, Pergl & Partneri](#)

Na Ořechovce 580/4
162 00 Praha 6 - Střešovice

Tel.: +420 224 232 611
Fax: +420 233 313 067
e-mail: akdpp@akdpp.cz

Další články:

- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžitě pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Dětský certifikát](#)